

Tkachuk L. V.

GENESIS OF THEORY OF PEDAGOGICAL STIMULATION IN HISTORY OF NATIVE PHILOSOPHICAL AND PEDAGOGICAL THOUGHT

The article investigated genesis of theory of pedagogical stimulation in history of native philosophical and pedagogical thought.

It has been proved that educational theory and practice were difficult and controversial from direct and hard prompting of children to academic work and performance. Educational requirements of mentors to use human methods and pedagogically appropriate stimulation activities are done. Children must not feel fear of cruel punishment for a possible failure; in the child's consciousness it is useful to develop his/her desire for sustainable success generated by concrete achievements of desired goal.

It is considered the main statement of civilization and paradigmatic approaches in educational stimulation using theory of development. Two main periods have been highlighted – during the rule of authoritarian pedagogy and authoritarian relations in educational system (from ancient times to the 80-ies years of the twentieth century) and transition to humane pedagogy – pedagogy of support (last quarter of the twentieth century – the beginning of the third millennium).

It has been proved that the first step towards humanization of education and educational process was made in the late of the eighteenth century. In native pedagogy of the late nineteenth and the beginning of the twentieth century the idea of stimulation in pedagogical teaching and upbringing of students occupied one of the top places.

Keywords: genesis, theory of pedagogical stimulation, native philosophical and pedagogical thought, humanistic educational paradigm, situation of success.

УДК 378. 036

Якубовська Л. Г.*

СТАНОВЛЕННЯ ЕСТЕТИЧНОГО ВИХОВАННЯ В КРАЇНАХ ЗАХІДНОЇ ЄВРОПИ
(V СТ. ДО Н. Е. – XIV СТ. Н. Е.)

У статті аналізується проблема становлення естетичного виховання в країнах Західної Європи у період Античності та Середньовіччя. Виявлено особливості формування культурологічних та естетичних поглядів кожної епохи та здійснено огляд філософсько-методичних систем навчання та виховання молодого покоління у минулому. Доведено важливість морального, духовного та естетичного виховання у формуванні гармонійно-розвиненої особистості на різних етапах розвитку суспільства. Підкреслюється особлива роль мистецтва, яке було і залишається невід'ємною складовою кожної національної культури та найважливішою частиною естетичного виховання молоді людини протягом всієї історії розвитку цивілізації.

Ключові слова: естетичне виховання, мистецтво, моральність, духовність, особистість, філософська думка, культура, епоха.

Людство впевнено увійшло у ХХІ ст. – епоху, якій притаманна надзвичайно висока динаміка змін технологій, мікроелектроніки, знань та інформації. За цих умов було б доцільним посилювати технічну підготовку спеціалістів з різних галузей економіки, однак сучасні світові тенденції в освіті мають протилежний напрям. Провідні науковці і педагоги України та Європи вказують на необхідність формування такої системи вищої освіти, основою якої повинна стати гуманітаризація освітнього процесу та підвищення ролі культурних, моральних, естетичних та духовних цінностей. Адже дефіцит культури призводить до зростання конфронтації в суспільстві та домінування «подвійної» моралі.

Тут доречно згадати видатного українського педагога В. Сухомлинського, який, відповідаючи тим, хто суспільний прогрес вбачав лише в освоєнні космосу, в успіхах електроніки і кібернетики, в «Листах до сина» писав, що, коли не поліпшиться виховання, ми наплачемся з математикою, електронікою і космосом. Найголовнішими засобами самовиховання душі є краса. Краса в широкому розумінні – і мистецтво,

* © Якубовська Л. Г.*

і сердечні стосунки з людьми. Він мав на увазі широке гуманістичне виховання молоді – виховання емоційно-естетичне, виховання витонченості й краси почуттів, виховання вразливої натури, чуйного делікатного серця [7, с. 609].

Та, на жаль, пророчі слова В. Сухомлинського та думки прогресивної української інтелігенції щодо важливості естетичного виховання не були почуті тодішнім суспільством. Тому наші біди сьогодні – це дефіцит культури і моральності, доброти і милосердя, краси людських стосунків. Протягом останніх десятиліть ми були свідками руйнування культурних та моральних орієнтирів, втрати національної ідеї та власної системи цінностей, маніпулювання питаннями історії, мови і релігії. За таких умов у свідомості кожної людини, а особливо, у молоді, постають питання: як жити далі, як знайти правильні орієнтири і цінності, як не стати об'єктом маніпулювання у різних сферах буття, як сформувати світогляд, у якому б гармонійно поєднувалися національні та глобальні інтереси людства? Пошук відповідей на ці та багато інших питань штовхає студентську молодь до політичних акцій, мітингів та протестів, які переростають у «революцію гідності».

На нашу думку, подолання негативних явищ, які ми спостерігаємо сьогодні, загострення політичних конфліктів залежить від наукового обґрунтування ідей та принципів гуманізму, процесу морального, естетичного та духовного виховання молоді. В існуючих умовах особливо зростає роль вищої освіти, яка повинна бути готовою дати відповіді на всі питання, поставлені життям, пробудити у студентській молоді творчі здібності до активного сприймання, оцінки та творення матеріальних, культурних, естетичних та духовних цінностей, ствердження у повсякденному житті і праці ідеї справедливості, добра і краси. Відомий академік І. Зязюн вважає, що гуманістична концепція виключає безособистісний підхід до науки, до людини і намагається знайти істину на шляхах пошуку сенсу людського буття, самоактуалізації творчості, свободи вибору, цілісності, інтегрованості мислення і переживань, управління людини власним розвитком. Успішним і ефективним розвиток молоді людини буде лише тоді, коли освіта, навчання і учіння супроводжуватимуться позитивними емоціями і почуттями [3, с. 11-12].

Різносторонній аналіз наукової літератури з таких напрямів як педагогічний, соціологічний, естетичний та психологічний дозволяє нам стверджувати, що культурному та естетичному вихованню молодого покоління присвячували свої роботи філософи, педагоги та психологи як минулого, так і сучасності В. Андреев, М. Бахтін, І. Бех, Б. Борев, В. Борисенков, М. Боришевський, В. Бутенко, Л. Виготський, В. Дмитрієнко, І. Зязюн, О. Леонтев, Б. Лихачов, Н. Миропольська, О. Отич, Е. Ткаченко, Г. Філонов, Г. Шевченко та інші. Однак, на наш погляд, недостатньо дослідженим та науково обґрунтованим залишається питання естетичного виховання студентів гуманітарних спеціальностей у класичних університетах України за період незалежності нашої держави.

Естетичне виховання молодого покоління має глибоку історію, яка повертає нас не лише у дохристиянські часи Київської Русі, а й виходить далеко за межі нашої держави у Західну Європу, сягаючи періоду античності. Це дає нам підстави реконструювати розвиток зазначеної проблеми і дослідити складний шлях еволюції естетичного виховання. Мета статті проаналізувати передумови становлення естетичного виховання у країнах Західної Європи на ранніх етапах історичного розвитку людства та дізнатися, які філософсько-методичні системи навчання та виховання у минулому сприяли формуванню гармонійної особистості, її художніх смаків, морально-естетичних почуттів.

Розвиток суспільства постійно висуває нові вимоги до вищої освіти, до проблем виховання та навчання особистості, яка б мала не лише високий рівень освіченості, але й володіла особистою культурою, духовними й естетичними цінностями. Сучасні принципи естетичного виховання ґрунтуються на певних історичних традиціях, а їх об'єктивний історико-педагогічний аналіз і подальше творче використання його

результатів сприятимуть оновленню, реформуванню та удосконаленню навчально-виховного процесу у вищій школі. Тому важливо з'ясувати, як відбувалося становлення естетичного виховання молодії людини на ранніх етапах історичного розвитку цивілізації, зокрема зосередившись на двох історичних періодах – Античність та Середньовіччя. Відомо, що античність охоплює майже тисячолітній період, починаючи з VI ст. до н. е. і аж до V ст. н. е. Естетичні погляди епохи античності базувалися на міфологічних уявленнях про світ, потім, збагачені новими ідеями і відкриттями, зазнали розквіту, а далі перейшли в занепад. З освітньо-виховної системи Стародавньої Греції та Риму бере початок класична освіта і антична культура, відома стрімким розвитком науково-філософської думки, мистецтвом та виховною практикою. Центром античної культури були міста Спарта і Афіни, які представляли дві системи виховання: спартанську і афінську. Метою спартанського виховання було виховання бездоганної слухняності, патріотизму, витривалості, науки перемагати, міцних моральних та фізичних якостей.

Розвиток різноманітних ремесел, мореплавства, поживлення торгівлі з державами Сходу та Малою Азією, де афіняни знайомилися з достатньо високою культурою, а також особливості географічного розташування, політичного та економічного життя зумовили характер афінського виховання. Слід відзначити, що воно було прогресивнішим і різностороннішим ніж спартанське. «Найбільше ми прагнемо, щоб громадяни були прекрасні душею і загартовані тілом, бо саме такі люди добре живуть у мирний час і спасають державу під час війни» (Лукіян). Небаченого розквіту у цей час набули архітектура, живопис, музика, скульптура, театральне і ораторське мистецтво. Завдяки тому ідеалом афінської культури було поєднання розумового, морального, естетичного та фізичного виховання.

Ранніми розробками щодо естетичних понять були вчення грецького філософа Піфагора, який першим звернув увагу на порядок і гармонію, що царюють у Космосі. Він та його послідовники вважали, що гармонія чисел є об'єктивною закономірністю, яка виявляється в усіх явищах життя. Вони розуміли гармонію як «згоду незгодних», акцентували увагу на примиренні протилежностей, порушували питання про об'єктивні основи прекрасного. Естетичне виховання греків мало на меті гармонію душі і тіла та розкриття поняття добра. За їх переконанням, навчання розвивало зір і слух, пробуджувало чутливість до ритму і розміру, і намагалося шляхом математики і філософії досягнути гармонію Всесвіту [5, с. 38].

Найвидатніші античні філософи Геракліт, Демокріт, Сократ, Платон, Арістотель вважали, що найефективнішим засобом естетичного виховання є мистецтво – «духовна пам'ять людства». Сократ підкреслює органічний зв'язок етичного і естетичного, морального і прекрасного. Ідеалом для нього є прекрасна духом і тілом людина. Мистецтво, особливо скульптура, за Сократом, зображує не тільки тіло людини, але і її душу. У цій думці Сократа викладена його концепція духовної краси, тоді як піфагорійська концепція краси мала винятково формальний характер. Піфагор красу бачив у пропорції, а Сократ – ще й у вираженні душі. Цікавим є вислів Сократа «Пізнай самого себе», в якому він виражає ідею естетичного виховання через принцип самопізнання та самовдосконалення.

Питання естетики порушується і в багатьох творах Платона «Гиппій Більший», «Держава», «Бенкет», «Закони», у яких він стверджує, що реальним є світ ідей, а земний світ – це лише «тінь ідеального світу». Краса, на його думку, досягається не почуттями, а розумом. Великого значення філософ надавав вивченню мистецтва, і хоч він розглядає його як «тінь тіней», тобто вторинним відображенням світу, проте говорить про його могутню силу, яка відіграла особливу роль в житті Афін.

Іншим видатним грецьким філософом, педагогом і критиком ідей Платона був Арістотель. Він створив низку праць «Риторика», «Політика», «Етика» та «Поетика», які охоплювали такі галузі знань, як філософію, етику та естетику. Арістотель вважав, що природа людської душі вимагає поєднання різних аспектів виховання – фізичного,

розумового, морального і естетичного. Прагнучи удосконалення не лише окремої особистості, а й суспільства в цілому, він закликав митців зображувати дійсність не тільки такою як вона є насправді, але й такою, якою вона повинна бути. Заслугове уваги і наступна його ідея про те, що наука і мистецтво – це галузі теоретичного розуму, але, досліджуючи кожну з них, Арістотель доводив, що поезія більш філософська і серйозніша за історію: поезія говорить про більш загальне, історія – про одиначне, тому історик описує те, що дійсно відбувалося, а поет – що могло б відбутися [4, с. 7-57].

Після завоювання римлянами Греції у Римі існувала змішана греко-римська культура. Це був період великих завоювань та виникнення багатонаціональних держав, де Греція була лише маленькою провінцією. Щоб зрозуміти естетичні уявлення та відношення до мистецтва цього часу, слід звернути увагу на нову позицію особистості у цьому суспільстві. Вона уже не володіє такою безпосередністю і простотою, яка притаманна грецькій класиці, а це особистість з дуже диференційованою і витонченою суб'єктивною психікою. Якщо у греків виховання мало чітко виражене естетичне спрямування, вони прагнули досягнення краси і добра, то у римлян виховання мало ознаки практичності і корисності. З цього приводу А. Трачевський писав, що у справжнього римлянина не було схильності до науки, мистецтва, поезії – словом до того ідеалізму, яким було перейняте усе життя елліна. Це був сухий практик... Він знав лише користь [8, с. 14]. Відомими вченими, філософами і риториками Стародавнього Риму були Ю. Цезар, Сенека, Квінтіліан та інші. Римляни не розділяли таких понять як естетизм і гармонія. Зате у Римі добре розвинулися такі практичні науки, як право, медицина, агрономія, кораблебудування та військове мистецтво.

Проаналізувавши цей період, можна відзначити, що завдання, предмет і саме поняття естетики змінювалося в ході розвитку античного суспільства і його культури. Так Платон, розмірковуючи про естетику, схилився до думки про державний контроль над творчою діяльністю, підкреслюючи роль останньої у вихованні особистості, тоді як Арістотель розглядав естетику з позиції філософської природи мистецтва та краси. Саме античними філософами-мислителями були розроблені та сформульовані поняття щодо відношення естетичної свідомості до дійсності, місця мистецтва в житті суспільства та закладені основи окремої сфери виховання, яка згодом отримала назву «естетичне виховання». Слід зауважити, що античне суспільство турбувалося про різносторонній і повноцінний розвиток молодого покоління, акцентуючи на його вмінні сприймати прекрасне, відчувати красу, насолоджуватися мистецтвом.

На початку V ст. н. е. Західну Європу охопила величезна суспільно-політична криза, зумовлена заміною рабовласницького ладу на феодальний, а також падінням Римської імперії і розподілом її на Західну і Східну. Західна згодом розпалася. Східна увійшла в історію під назвою Візантія. Незважаючи на панування у візантійській культурі та освіті християнської релігії, вона зберегла окремі елементи античної культури, наголошуючи на високій культурі домашнього виховання.

Саме цими подіями розпочався новий етап історичного розвитку – Середньовіччя, який охоплював понад 12 століть. Цю епоху умовно розділяють на 3 періоди: раннє Середньовіччя (V – X ст.); розвинене Середньовіччя (XI – XIII ст.); і пізнє Середньовіччя (XIV – XVI ст.), відоме як епоха Відродження. Цей період характеризується протистоянням двох різних традицій: світської, в якій домінували античні дохристиянські погляди і християнської або церковної, в основі якої був Бог – єдине уособлення і джерело краси, Біблія і праці святих апостолів. Не можна сказати, що в цей період не розвивалося мистецтво, однак воно обмежувалося релігійними канонами. Архітектура, скульптура, живопис, музика і поезія повинні були виконувати ідеологічну функцію та викликати у людини відповідні емоції, почуття, стани, переключати її сприйняття світу з іманентного рівня на сакральний.

У середні віки панувало декілька типів виховних систем: 1) церковне (духовне) виховання; 2) лицарське; 3) бюргерське; 4) університетське виховання. Церковне або духовне виховання здійснювалося, головним чином, у монастирях, де навчали різьби

по дереву, живопису, співу духовних творів, будівництву храмів, а також переписували книги. Якщо пріоритетом античного виховання було мистецтво та зовнішня краса людини, яка виявлялася у фізичній досконалості, гідності поведінки, естетиці навколишнього оточення, то домінуючою рисою християнського ідеалізму була зосередженість на моральних якостях людини, на її внутрішньому житті та духовності. У добу середньовіччя найпопулярнішими видами мистецтва, на які було покладено завдання духовно-естетичного виховання, були архітектура і поезія. «Собор мав стати біблією для неписьменної людини», а поезія була орієнтована на еліту і через «насолоду слуху і розуму» вчила моральності.

Суть аскетизму, який проповідувала церква раннього періоду Середньовіччя, полягала у відреченні від усіх радостей земних як тлінних і незначущих. Найвідомішими християнськими мислителями цього періоду, що зробили свій внесок в теорію духовно-морального виховання були: на Заході – Августин Блаженний, Фома Аквінський, Єфрем Сірін, а на Сході – Василь Великий, Григорій Богослов, Іоан Златоуст та інші, які мали вищий елліністичний рівень освіти, отриманий у кращих школах Афін, Сирії та Константинополя. Вони у своїх працях акцентували на вихованні особистості в дусі християнського ідеалізму, метою якого було внутрішнє самовдосконалення, дотримання біблійних чеснот та наслідування Христа. У святому письмі сказано, що «людина створена за образом і подобою Бога, який постійно перебуває в ній.» Ісус Христос казав: «Отже, будьте досконалі, як і Отець ваш Небесний досконалий» (Матв. 5, 48).

Августин Блаженний у своєму творі «Сповідь», який є унікальним документом епохи Середньовіччя, розповідав не тільки про свої філософсько-релігійні, але і про естетичні шукання, підкреслював значення духовно-морального досвіду, виховання добра, гуманізму, самовиховання та намагався відкрити у вольових рисах життєву силу особистості. Центром його естетичних поглядів є поняття «єдність». «Чим досконаліша річ, тим більше в ній єдності. Прекрасне єдине, тому що і саме буття єдине» [1, с. 536-540].

Преподобний Єфрем Сірін хоч був людиною аскетичного складу, разом з тим, мав велике ліричне дарування. Він написав багато віршів і псалмів, в яких проповідував загальнолюдські істини, підкреслював ідею про морально-естетичне виховання, самовиховання, оскільки говорив про поняття «гармонії думок», «гармонії почуттів». «Навчися прощати, цінувати тих, хто поруч з тобою. Будь суворим до себе і лагідним та ласкавим з іншими. Вчися самоаналізу. Доводь до гармонії свої таємні думки та почуття» [6, с. 125].

Середньовічний богослов Фома Аквінський, розмірковуючи про поняття «краси» та «добра», писав: «Краса являє собою те ж саме, що й добро, і вони відрізняються одне від одного тільки аспектом» [10, с. 271-274]. Проте, і внутрішній світ особистості у його вченнях, і морально-естетичний зміст творів мистецтва цього періоду обмежувався релігійно-містичним сприйняттям світу. Все прогресивне та реалістичне в мистецтві і в народній творчості переслідувалось, оскільки воно не відповідало тому призначенню, яке відводилось йому в системі засобів емоційного впливу, призначених пробуджувати прагнення людини до Бога, до «небесного», а не до радостей земного життя.

Іншим подвижником-мислителем, який розвивав ідею моральності та добра був Іоан Златоуст. Він вчив завжди про моральну мудрість, про моральне благородство. Він мислив завжди в категоріях моральної оцінки, навіть містицизм Златоуста мав передусім моральний сенс. Це містика сумління, містика добра, містика добродійності і добродійства. Значно слабше виділені у Златоуста естетичні мотиви. І прекрасне було скоріше етичною ніж естетичною категорією [9, с. 240]. Метою своєї діяльності він ставить перевиховання суспільства і народу, будівництво шкіл, притулків та лікарень, завдяки чому Іоан Златоуст мав незаперечний авторитет серед сучасників.

У період зрілого Середньовіччя, а це XII-XIII ст. на зміну аскетичному вихованню приходить лицарське, яке вмilo поєднало в собі християнські моральні принципи

із світськими феодальними ідеалами. Відомим став лицарський девіз «Душу – Богові, життя – королю, серце – жінці, честь – собі». Система лицарського виховання передбачала високу фізичну підготовку, вишукані манери поведінки у світському оточенні, вміння складати вірші, танцювати, грати на музичних інструментах, співати, але не забезпечувала високого рівня освіти, якої все більше потребувало тодішнє суспільство.

Саме в цей період активно розвиваються різноманітні ремесла та промислове виробництво, поживаються торгівля західноєвропейських держав із середземно-морськими, що призводить до розростання міст. Середньовічне суспільство почало відчувати гостру потребу у добре освічених спеціалістах з таких галузей, як медицина, право, технології, хімія, математика та інші. Все це привело до виникнення перших університетів в Європі, а саме: Болонського, Оксфордського, Кембріджського, Паризького та Празького, основним завданням яких була підготовка інтелектуальної еліти. В цих університетах, як правило, було 4 факультети (підготовчий або артистичний, богословський, юридичний та медичний), на яких готували спеціалістів за такими ступенями: бакалавр і магістр – були нижчими ступенями, а закінчення повного курсу та складання іспитів давало право отримати ступень доктора відповідних наук. Навчання велося латинською мовою.

У вищих навчальних закладах, які відігравали провідну роль у період розвиненого Середньовіччя та забезпечували високий рівень освіти, релігія хоч і не відкидалася, проте була поміркованою, а не фанатично-аскетичною. Виховання молоді мало університетський характер, тобто поєднувало в собі моральний, розумовий, естетичний та фізичний розвиток особистості. Характерною рисою університетського навчання було прагнення до більшої свободи думки, до демократизму в світському житті, до розширення змісту освіти і модернізації навчання та залучення до викладання кращих науковців.

Отже, Середньовіччя – це епоха боротьби у питаннях співвідношення людського буття та свободи індивідуальної волі [2, с. 589] Яка ж роль цієї епохи у культурно-освітньому розвитку як Західної, так і Східної Європи? На думку одних науковців, це був період застою і безпросвітності. Інші ж розглядають Середньовіччя як епоху безкінечного духовно-морального удосконалення особистості через саморозвиток та відповідальність, через всеперемагаючу силу любові, добра, честі і благородства. Для світової культури Візантія відіграла роль мосту, який поєднав античну культуру з середньовічною освіченістю, основою якої було гуманістичне виховання людини.

Таким чином, аналіз двох найдавніших історичних періодів Античності та Середньовіччя засвідчує, що розвиток культури та формування естетичних поглядів у кожному з них мали свої особливості. Так, у епоху античності культурологічна та естетична думка розвивалася в рамках філософії, а середньовічна – в рамках теології. Та це не завадило кожному суспільству піклуватися про моральний, духовний, естетичний та культурний розвиток молодого покоління, збагачувати його надбаннями мистецтва і традиціями, успадкованими від попередніх поколінь. Важливо відзначити і те, що філософи, митці та художники обох періодів найефективнішим засобом естетичного виховання вважали мистецтво – як «духовну пам'ять людства», бо саме мистецтво є одним із наймогутніших засобів зв'язку між минулим і майбутнім.

Проведений аналіз двох історичних періодів Античності та Середньовіччя також доводить, що порушена у статті проблема багатоаспектна і потребує подальшого дослідження.

Література:

1. Гусейнов А. А. Краткая история этики / А. А. Гусейнов, Г. Ирритц. – М. : Мысль, 1987. – 589 с.
2. Зязюн І. Емоційно-почуттєве в освітніх технологіях і педагогічній творчості / Іван Зязюн // Єдність раціонального та емоційно-почуттєвого в освітньо-виховних системах : наук-метод. збір; голов. ред. Зязюн І. А. та інші. – Харків : ХДПУ 1996. – 380 с.

3. Коваленко Є. І. Історія зарубіжної педагогіки : хрестоматія / Є. І. Коваленко, Н. І. Белкіна. – К. : Центр навчальної літератури, 2006. – 664 с.
4. Курбатов Г. Л. Христианство: Античность, Византия и Древняя Русь / Курбатов Г. Л., Фролов Э. Д., Фроянов И. Я. – Л. : Лениздат, 1988. – 333 с.
5. Материалисты древней Греции. Собрание текстов Гераклита, Демокрита и Эпикура; под ред. М. А. Дыбника. – М. : Политиздат, 1956. – 260 с.
6. Псалтырь или богомысленные размышления, извлеченные из творений св. отца нашего Ефрема Сирианина. – М. : Сибирская Благовонница, 2014. – 336 с.
7. Сухомлинський В. О. Серце віддаю дітям. Листи до сина / В. О. Сухомлинський // Вибрані твори : в 5-ти т. – К. : Радянська школа, 1977. – Т. 3. – 609 с.
8. Трачевский А. Воспитательные идеалы классического мира / А. Трачевский // Русская школа. – СПб, 1890. – № 8. – С. 13-31.
9. Флоровский Г. В. Восточные отцы IV века / Г. В. Флоровский. – М. : МИ «Паломник», 1992. – 240 с.
10. Педагогіка : навчальний посібник / Яцій О. М., Курлянд З. Н., Хмелюк Р. І. – Одеса : ПДПУ ім. К. Д. Ушинського, 2001. – 356 с.

Якубовская Л. Г.

СТАНОВЛЕНИЕ ЭСТЕТИЧЕСКОГО ВОСПИТАНИЯ В СТРАНАХ ЗАПАДНОЙ ЕВРОПЫ

(V В. ДО Н. Е. – XIV В. Н. Е.)

В статье анализируется проблема становления эстетического воспитания в Западной Европе в период Античности и Средневековья. Раскрыты особенности формирования культурологических и эстетических взглядов каждой эпохи, а также произведен анализ философско-методических систем обучения и воспитания молодого поколения в прошлом. Доказано значение морального, духовного и эстетического воспитания в формировании гармонически развитой личности на разных этапах развития общества. Подчеркивается особая роль искусства, которое было и остается неотъемлемой частью каждой национальной культуры и самым важным элементом эстетического воспитания молодежи в истории развития цивилизации.

Ключевые слова: эстетическое воспитание, искусство, моральность, духовность, личность, философская мысль, культура, эпоха.

Yakubovska L. G.

FORMATION OF ESTHETIC UPBRINGING IN THE COUNTRIES OF WESTERN EUROPE (THE V-TH CENTURY BEFORE OUR ERA – THE XIV-TH CENTURY OF OUR ERA)

The article deals with the problem of esthetic upbringing, its development in the countries of Western Europe from the Antiquity to the Middle Ages periods. Educational system of Ancient Greece and Rome as basis of classical education and ancient culture is analyzed. Prominent ancient philosophers such as Pythagoras, Heraclitus, Democritus, Socrates, Plato, Aristotle worked on development of esthetic concepts of that period. The article shows peculiarities of cultural and esthetic thinking, forming and formation of spiritual values of that epoch. Philosophical and methodological educational system of bringing up of young generation in the past is considered. Significance of moral, spiritual and esthetic education in integrated development of personality is demonstrated on different stages of history. The article highlights important role of art as it has always been and still is an integral part of each national culture and the most important part of esthetic education of a young person throughout the history of civilization. Architecture, sculpture, painting, music and poetry were the most popular kinds of arts in the Middle Ages. Famous medieval Christian philosophers emphasized spiritual and esthetic education of an individual, his self-perfection, good knowledge and humanism. The first Universities in Europe – Bologna, Oxford, Cambridge, Paris and Prague that appeared in the 12-th – 13-th centuries provided a high level of education which combined moral, intellectual, esthetic and physical development of an individuality.

Keywords: aesthetic upbringing, art, morality, spirituality, personality, philosophical thought, culture, epoch.

Рецензент: Кузьменко В.В.